

7 předvolebních argumentačních faulů o Zelené dohodě aneb vše, co jste chtěli vědět o Green Dealu, a nevěděli jste, kde se zeptat

“Takové cíle jsou nemožné, je to zelené šílenství”

Ještě před několika lety se zdálo rovněž nemožné uzavřít ozonové díry, ale přesto jsme to dokázali. Právě na základě globální dohody se přestalo používat 99 % produktů, které způsobovaly rozšiřování ozonových děr. A výsledek? Do roku 2060 by měla být ozonová díra nad Antarktidou uzavřena, a ostatní díry ještě dříve! A co to pro nás znamená? Každoročně se tím zachrání až 2 miliony životů před rakovinou kůže a přispívá se tak i ke snížení emisí skleníkových plynů, které způsobují globální oteplování a mezi něž patří i freony.

Kromě toho, že je to možné a nutné, by mělo být i v našem nejlepším zájmu chránit a zachovat přírodu, jak ji známe dnes. Všichni přece chceme, aby i budoucí generace zažily sníh jako my v dětství. Abychom si udrželi vysoký evropský standard, měli stejně čistý vzduch a zachovali přírodu pro naše děti, musíme změnit to, jak ji devastujeme. Máme společnou odpovědnost zanechat zemi pro budoucí generace ve stavu, v němž se bude dávat plnohodnotně žít... Něco zkrátka musíme změnit, aby podstatné věci zůstaly stejné.

“Bude to drahé, nyní je krize, nemůžeme si dovolit investovat do dekarbonizace, když lidé nemají na chleba”

Všechno něco stojí. **Pokud však nepřejdeme na obnovitelné energie, bude to dražší.** Podle [studie](#), kterou zpracovala organizace CAN Europe (v Česku na ní spolupracovalo Centrum pro dopravu a energetiku, přičemž součástí výzkumu byla i Univerzita Karlova) se vrátí každá koruna, kterou ČR investuje do energetické efektivity a úspor, 3,6krát.

Podle nových výpočtů z této studie se také ukazuje, že v případě nečinnosti se celkové roční náklady EU, spojené s dopady klimatické změny, mohou v roce 2100 vyšplhat až na 347 miliard eur. Oproti tomu přijetí scénáře kompatibilního s cílem udržet globální oteplení na hranici 1,5 °C by znamenalo mnohem nižší roční náklady, a to 94 miliard eur, tedy téměř čtyřikrát méně. CDE tato data také přehledně zpracovalo do [infografiky](#).

Potřebujeme přitom také zabrat s odklonem od Ruska a dalších fosilních režimů, které nás jinak mohou (ne)dodávkami energií vydírat. Strategická nezávislost a soběstačnost nám zajistí bezpečnější a stabilnější budoucnost. Lokální výrobou energie se také vytvoří nová pracovní místa, což podpoří domácí ekonomiku. A pokud by Evropa neinvestovala do odvětví, která budou podstatná v budoucnosti, hrozí, že bude nekonkurenceschopná a plně závislá třeba na Číně. Dekarbonizace neznamená pokles životní úrovně a zánik podniků. Naopak - už od roku 1990 do 2018 snížila EU své emise o cca 1/4, zatímco její HDP vzrostlo o 61 %.

Snížení emisí skleníkových plynů by také mohlo přinést řadu zdravotních výhod, jako je snížení počtu úmrtí způsobených znečištěním ovzduší, zlepšení funkce plic a imunitního systému, prevence alergií a astmatu, snížení stresu a úzkostí spojených s extrémními povětrnostními jevy a podpora duševního zdraví. Snížení emisí je tedy nejen prospěšné pro planetu, ale má i přímé pozitivní dopady na nás.

Rychlé a výraznější oteplení, než je cíl Pařížské dohody (1,5 stupně Celsia oproti předindustriální době) by mělo závažné důsledky, jako je neobyvatelnost částí planety nebo kolaps celých ekosystémů, na kterých jsme závislí. Proto je otázka financí podružná. To neznamená, že se nemá investovat chytře a nesnažit se minimalizovat náklady. Ale žádné číslo nevyjádří ztrátu, kterou jako lidstvo budeme muset zaplatit, pokud se této výzvě nepostavíme odvážně a čelem. Každá desetina stupně, o kterou nezvýšíme globální teplotu, se počítá. A čím dřív podnikneme potřebné kroky, tím budou mít větší efekt.

Zdroj: [Jak nám Čína utekla - Greenpeace Česká republika](#)

Co je to vlastně “Green Deal”?

Cílem této “Zelené dohody pro Evropu” je dosáhnout klimatické/uhlíkové neutrality do roku 2050. Evropská unie jen plní to, k čemu se zavázaly členské státy při hlasování na Evropské radě (kde se scházejí hlavy států, aby přijaly strategická rozhodnutí o směřování Unie). Za Česko odsouhlasila ještě minulá vláda 100% snížení emisí skleníkových plynů do roku 2050 (v praxi to znamená snížit vypouštění emisí co nejvíce - a zbytek zachytit pomocí přírodních nebo technických nástrojů). Je proto logické, že si jako Evropa stanovíme cíl 90% snížení do roku 2040.

“Omezujeme se jen my v Evropě a ostatní země nedělají nic”

EU není jediným globálním hráčem, který se zavázal k dosažení klimatické neutrality. Učinili tak i další velcí znečišťovatelé, jako například USA do roku 2050 nebo Čína do roku 2060. Celkem 87 % světových emisí skleníkových plynů pochází ze států, které směřují ke klimatické neutralitě (celkově jde o 131 států). Stojí za povšimnutí, že Čína je nezpochybnitelným světovým lídrem v oblasti výroby obnovitelných zdrojů energie. Disponuje [84 % světových kapacit na výrobu solárních panelů](#), čímž si upevňuje svou pozici na špičce tohoto odvětví. Navíc se na jejím území také nachází největší větrná farma na planetě. Ta zajišťuje energetické potřeby tisíců domácností a přispívá tak k udržitelnosti a snížení závislosti na fosilních palivech. Spojené státy zase ve velkém investují do zelených technologií, prostřednictvím [Inflation Reduction Act \(IRA\)](#).

Zároveň platí, že emise CO₂ v atmosféře zůstávají dlouho. [Celkově je tak v atmosféře nejvíce emisí z USA a Evropy](#). I proto dává smysl, aby právě Evropa a Spojené státy měly nejambicióznější klimatické plány a ukázaly cestu pro další státy, které je budou moci následovat.

Zdroj: [Jak nám Čína utekla - Greenpeace Česká republika](#)

“Noví poslanci Evropského parlamentu Green Deal po volbách zruší”

Ochrana životního prostředí a snižování emisí skleníkových plynů je směrem, kterým Evropská unie vytrvale kráčí od 90. let. Součástí těchto snah byly např. na konci 90. let přijaté cíle na snížení emisí v souladu s Kjótským protokolem nebo systém obchodování s emisními povolenkami EU ETS, který vznikl již na přelomu milénia.

Green Deal je současná strategie, která pokračuje v tomto [konzistentním](#) úsilí o zabránění změně klimatu. I když je to těžké a nákladné, je nezbytné tyto kroky udělat - a naopak, čím více budeme otálet, tím dražší opatření ve svém důsledku budou a s tím většími [dopady změny klimatu](#) se budeme muset potýkat. Předcházet přírodním katastrofám nebo zvyšujícímu se suchu je investice, která se vrátí.

Vzhledem k tomu, že v předchozích pěti letech byla přijata celá řada komplexních a vzájemně provázaných legislativních i nelegislativních opatření, je nereálné představovat si, že budoucí Evropský parlament celou tuto strategii nyní zruší. Pravděpodobně však dojde k posílení pravicových stran v Evropském parlamentu a k jejich [tlaku na revizi](#) nebo úpravu některých dílčích opatření. I v tom případě ale bude nutný nejen hlas Evropského parlamentu, ale i standardní legislativní postup - tedy schválení ministry členských států EU a Evropské komise.

Evropská komise přitom dělá pouze to, co jí dají za úkol hlavy členských států - i Green Deal podpořil v prosinci 2019 tehdejší český premiér Andrej Babiš. Navazující legislativu, která rozpracovala závazek snížit emise do roku 2030 o 55 % do konkrétních opatření, schvalovala současná česká vláda. Část z ní dokonce přímo vyjednalo české předsednictví v Radě EU.

“Kvůli EU zdražila energie”

Na ceny energií v uplynulých letech [měla zásadní vliv](#) ruská invaze na Ukrajinu. Cena elektřiny se stanovuje na velkoobchodní burze podle toho, z jakého zdroje se v daném okamžiku vyrábí nejdražší energie - ve chvíli, kdy plyn z Ruska výrazně zdražil, se tedy zvedla cena veškeré elektřiny.

Závislost Česka na dovozu ruského plynu, spolu se spekulacemi na energetické burze, vedly k tomu, že v roce 2022 mělo Česko [podle dat Eurostatu](#) nejvyšší ceny elektřiny v EU. I proto je zásadní investovat do nezávislých obnovitelných zdrojů a zvýšit procenta energie vyráběné z nich, aby bylo nutné sahat po dražších zdrojích co nejméně. Vyplácí se to již nyní - jak [uvádí](#) i hlavní ekonom ČEZ, bez rozsáhlých investic do obnovitelných zdrojů by byla současná cena elektřiny o 20 % dražší.

V tom může pomoci Česku unijní plán [REPowerEU](#), který nabízí miliony eur na nahrazení fosilních paliv, diverzifikaci zdrojů energie, úsporná opatření - a právě i na rychlejší zavádění energie z obnovitelných zdrojů.

Pro nižší cenu bude ale podstatné také posílení přeshraničních kapacit v EU pro obchod s elektřinou - tak, aby bylo možné flexibilně nakupovat elektřinu ze zahraničí, pokud ji tam budou v dané chvíli vyrábět levněji. Například velkoobchodní cena elektřiny je nyní v Česku o 3 až 4 eura/MWh [vyšší než v Německu](#).

“Kvůli EU nebudu moci po roce 2035 používat své auto”

Z vyjádření politiků v předvolebních kampaních se může zdát, že Zelená dohoda pro Evropu je zaměřená hlavně na zákaz spalovacích motorů. Ve skutečnosti se jedná pouze o jedno z mnoha opatření, jak snižovat emise skleníkových plynů. Automobilky podle něj mají vyrábět po roce 2035 už pouze auta, která nebudou vypouštět žádné emise. To umožňuje např. i spalování e-paliv. V praxi je ale pro automobilky nejjednodušší a nejlevnější cesta ke snížení emisí přechod na elektromobilitu.

I po roce 2035 přitom budou moci současná auta dál jezdit po silnicích, nová pravidla se vztahují pouze na výrobu nových vozů. Tento termín navíc vyjednalo české předsednictví v Radě EU v souladu s preferencemi českých automobilek, které upozorňují na to, že potřebují hlavně legislativní jistotu, předvídatelnost a ideálně i investiční pobídky.

Změna je přitom nutná nejen kvůli vysokému podílu emisí z dopravy (automobilová doprava je zodpovědná téměř za [desetinu](#) českých emisí a objem emisí v tomto sektoru navíc od roku 1990 [stoupá](#) o více než 60 %). Ale zejména i proto, aby evropské automobilky dokázaly být konkurenceschopné těm z Číny a USA. Ty totiž již masivně investují do elektromobility. Zatímco jsme si dlouho opakovali mantru, že Čína pro životní prostředí nic nedělá, ona mezitím předběhla Evropu snad ve všech aspektech výroby elektromobilů. Její firmy v současnosti prodávají po celém světě více menších a cenově dostupných elektromobilů než evropské firmy. Pokud tedy nechceme, aby se z našeho průmyslu stal skanzen, musíme do zelené transformace [investovat](#). Ani v Číně neproběhla transformace průmyslu sama od sebe, ale [pomohly](#) jí podmínky nastavené místní vládou.

Aby evropské automobilky neskončily jako například Kodak, který nezvládl přechod z analogových na digitální fotoaparáty, musíme dobře číst světové trendy a podpořit evropské firmy, aby na ně naskočily. Boj proti unijnímu “zákazu” výroby aut se spalovacími motory po roce 2035 je pouze strkáním hlavy do písku.

“Proč teď vlastně Unie řeší klima, když se potýkáme s inflací, válkou a mnohem aktuálnějšími problémy?”

Na závěr bychom rádi připomněli, že změna klimatu nepočká. Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) ve své poslední [zprávě](#) z loňského roku naléhavě varuje před závažností současné situace, která už nyní způsobuje na planetě nevratné změny. Již desátý měsíc v řadě překročil rekord jako nejteplejší měsíc v historii měření a i v Česku jsme svědky měnicího se klimatu, například mimořádně teplého jara. Pokud máme udržet oteplení planety nižší než 2 stupně Celsia (jak doporučuje zpráva IPCC a k čemuž se většina států světa zavázala v Pařížské dohodě), musí lidstvo začít snižovat emise tak, aby začaly nejpozději v roce 2025 výrazně klesat.

Připomeňme ještě, že klimatickou změnu způsobuje přímo člověk svou činností a emisemi skleníkových plynů, které vypouští. Na tom se shoduje 99,9 % světových vědců. Tyto znalosti má přitom dlouho i fosilní průmysl, který se ale rozhodl neinvestovat do řešení problémů, které způsobuje, ale do jejich [popírání](#).

Klimatická krize má přitom přímý dopad i na ostatní závažné krize, kterým v Evropě nyní čelíme - ať už se jedná o migraci, nebo například o bezpečnost a závislost na fosilních diktaturách. Je proto logické, že Evropská unie přijímá pravidla, jak snížit emise tam, kde je to možné - a přizpůsobit se tam, kde to možné nebude. Bojovat proti Green Dealu a plánům na snížení emisí skleníkových plynů je tedy jít proti faktům i proti celosvětovému trendu.

